

Gerande schijnspurrie (*Spergularia media*)

Overleven in een luchtbel

Tijdens een plantenexcursie is het erg aantrekkelijk om iets met planten te kunnen doen. De excursieleiders die rondleidingen verzorgen op de Boschplaat op Terschelling zullen als ze langs de Waddenkust lopen steevast laten zien hoe de bloemen van de Gerande schijnspurrie overleven bij overstromingen. Ze tonen dan hoe prachtig de kroonbladen om de meeldraden en stamper sluiten als een bloem onder water wordt gehouden. Een luchtbel zorgt er dan voor dat het inwendige van de bloem droog blijft. Boven water gekomen klappen de kroonbladen weer in de oude stand. Of de nectar de watervloed heeft overleefd, is nog de vraag, maar voor de bloem van minder belang om te blijven functioneren.

Zoutplanten

Gerande schijnspurrie is een van de ongeveer 1750 leden van de Anjerfamilie (*Caryophyllaceae*). Het geslacht Schijnspurrie (*Spergularia*), bestaande uit ongeveer 40 soorten, heeft een kosmopolitische verspreiding. De meeste daarvan zijn zoutplanten, ook wel halofyten genoemd. Ook de Gerande schijnspurrie is een plant van het zoute leefklimaat. In ons land komt hij algemeen voor op de Waddeneilanden, langs de Friese en Groningse kust en in het Deltagebied. De plant groeit tussen de stenen van dijkglooiingen en op kweldergraslanden. Zij is overblijvend en gedijt zowel op klei als op zand. In het koude seizoen sterven de bovengrondse delen af tot aan de onderste knoop van de plant.

Vlezige bladeren

De lijnvormige bladen zijn vlezig en staan kruisgewijs tegenover elkaar. Aan het begin van een bladpaar staan vlezige steunblaadjes die met elkaar zijn vergroeid. In de oksel van de bladeren vormen zich steriele bladspuiten waaruit een of meer blaadjes ontstaan. De bladstand vertoont veel gelijkens met de nauw verwante Spurrie (*Spergula*), maar verschilt er in wezen van, vandaar de naam Schijnspurrie. Het uiterlijk, de habitus van de plant is sterk afhankelijk van de standplaats. Op een open standplaats vormen zich aan het begin van de plantenstengels al gauw vertakkingen en zijn de stengels aan het begin liggend en aan het eind opgaand. De plant heeft dan straalsgewijs uitgespreide stengels. In een dichte begroeiing is de plant rechtopstaand en minder vertakt. De

bladen zijn dan langer. De plant kan tegen een stootje want behalve tegen overstromingen tijdens de bloeiperiode is zij ook heel goed bestand tegen bedekking met overstoven zand en met slib als gevolg van afzetting bij overstromingen. Als de plant te diep onder de bedekking komt, vormen zich als redmiddel soms vegetatieve wortels aan de stengels.

Opeenvolgende bloei

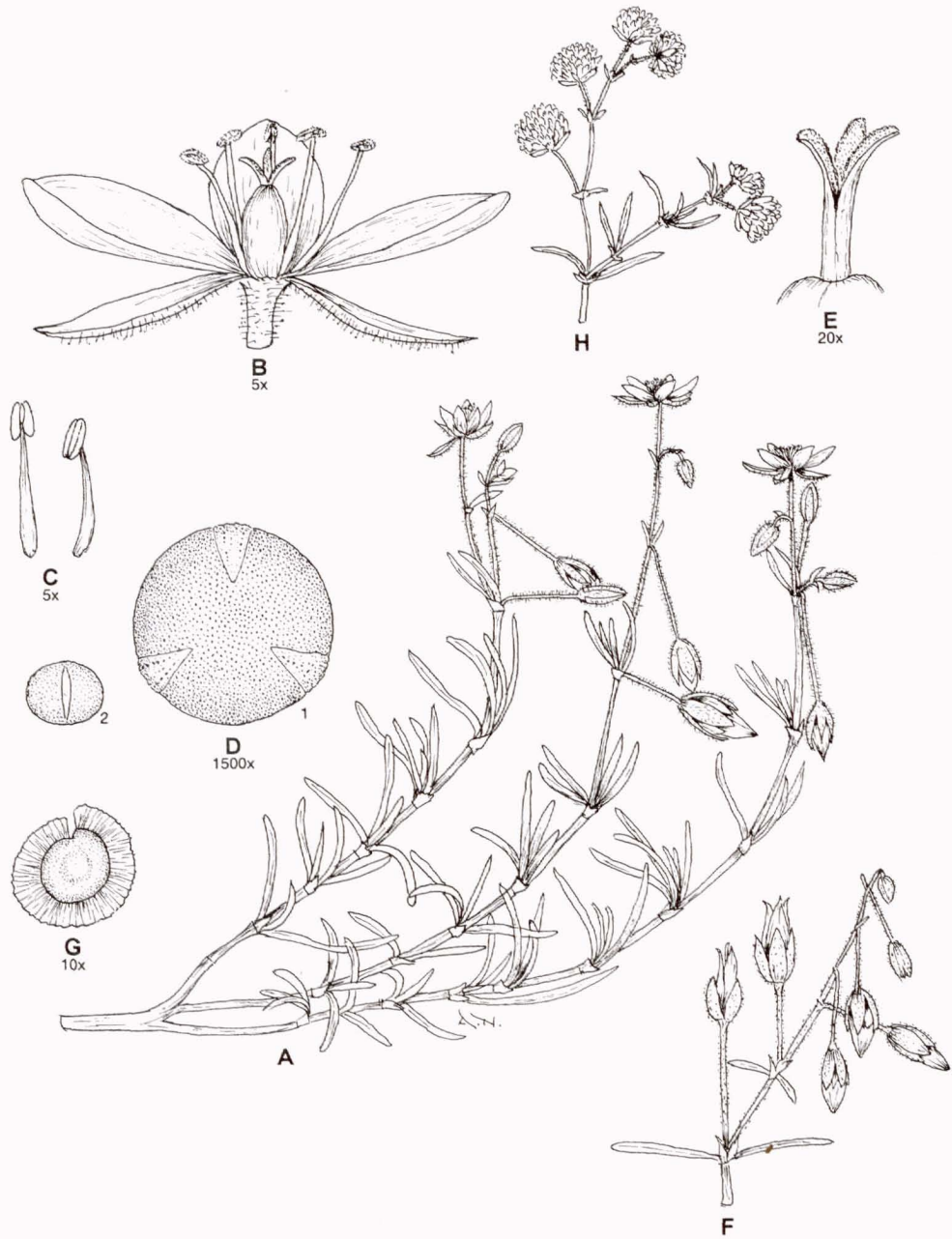
Gerande schijnspurrie bloeit van juni tot in de herfst. De bloemen vormen zich achtereenvolgens aan het eind van een stengel, de bloeiwijze is een los bij-scherm. Een bloem heeft vijf kelkbladen, vijf kroonbladen, tien meeldraden en een vruchtbeginsel met drie stampers. Bloemstengel en kelkbladen zijn bezet met klierharen. Aan een stengel staat meestal maar één bloem in bloei. Tijdens de bloeiperiode zit er veel beweging in de bloeiwijze: de bloemknoppen zijn teruggeslagen; nadat de rechtopstaande bloem is uitgebloeid heeft de rijpende vrucht weer de teruggeslagen stand; en als hij gerijpt is, staat hij rechtop. Het scharnierpunt van al die bewegingen is het begin van de bloemstengel. De meeldraden staan voor de kelk- en kroonbladen. Die voor de kelkbladen zijn groter. Het in klompjes door de bijen verzamelde stuifmeel is lichtbruin. Tijdens het bloemenbezoek van de bijen buigen de bloemstelen helemaal door. Behalve stuifmeel verzamelen bijen ook nectar op de bloemen. De nectariën liggen op de bloembodem direct aan de buitenzijde van de meeldraden, dus gemakkelijk bereikbaar.

Vermeerdering

De vrucht is een doosvrucht, die met drie korte kleppen openspringt. De ronde platte zaden hebben in de meeste gevallen een brede vlezige vleugelrand, waardoor ze door de wind kunnen worden verspreid.

Gevulde bloemen

Op De Grie, oostelijk op Terschelling, trof ik tussen het korte gras een plant aan die opviel door de aanwezigheid van veel in bloei staande bloemen. Bij nadere beschouwing bleken het allemaal gevulde bloemen te zijn, die bij het uitblijven van bestuiving lang in bloei blijven, vandaar die grote hoeveelheid bloemen. Een niet veel voorkomend verschijnsel onder de Gerande schijnspurrie.

Gerande schijnspurrie (*Spergularia media* subsp. *angustata*)

A deel van in bloei staande plant; B bloem waarvan een deel is weggenomen; C meeldraden; D stuifmeelkorrel: 1 polair, 2 equatoriaal; E stempels; F bloemknoppen, rijpende vruchten en opengesprongen vruchten; G zaad; H gevulde bloemen